

Η ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη στο ψηφιακό περιβάλλον της Κοινωνίας των πληροφοριών

Φίλιππος Τσιμπόγλου

Διευθυντής Βιβλιοθήκης
Πανεπιστημίου Κύπρου

Τμήμα Ιστορίας Αρχαιολογίας

Αίθουσα E111

Λευκωσία, 05/10/2005

Περιεχόμενα

- Βιβλιοθήκες: τότε και τώρα, τώρα και αύριο
- Το τέλος του βιβλίου ή το μέλλον του «βιβλίου»
- Το σύστημα Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη
- Ιδιότητες της πληροφορίας και η ψηφιακή πληροφορία
- Ένα (καλό) παράδειγμα
- Οι αλλαγές
- Συμπεράσματα

Τι ήταν οι Βιβλιοθήκες

Κατά καιρούς διάφορα, αλλά πάντα:

Χώρος, συγκέντρωσης, οργάνωσης, διαχείρισης υλικού καταγεγραμμένης γνώσης και πληροφοριών

Απαιτήσεις σε λειτουργίες και γνώσεις

- *Προσδιορισμός χρηστών, αναγνώριση αναγκών χρηστών, καθιέρωση πολιτικής, γνώση του περιεχομένου, της αγοράς, των διαδικασιών, (παραγγελίες, παραλαβές, παρακολούθηση και διεκδίκηση τευχών, καταλογογράφηση, ταξιθέτηση, διαχείριση και εξυπηρέτηση χρηστών, δανεισμός, διαδανεισμός κλπ.)*

Βιβλιοθήκες Ταξίδι στο χρόνο

Πρώτες Βιβλιοθήκες ;

Μεσοποταμία- Αίγυπτος- Ιερατεία (κλειστές
βιβλιοθήκες)

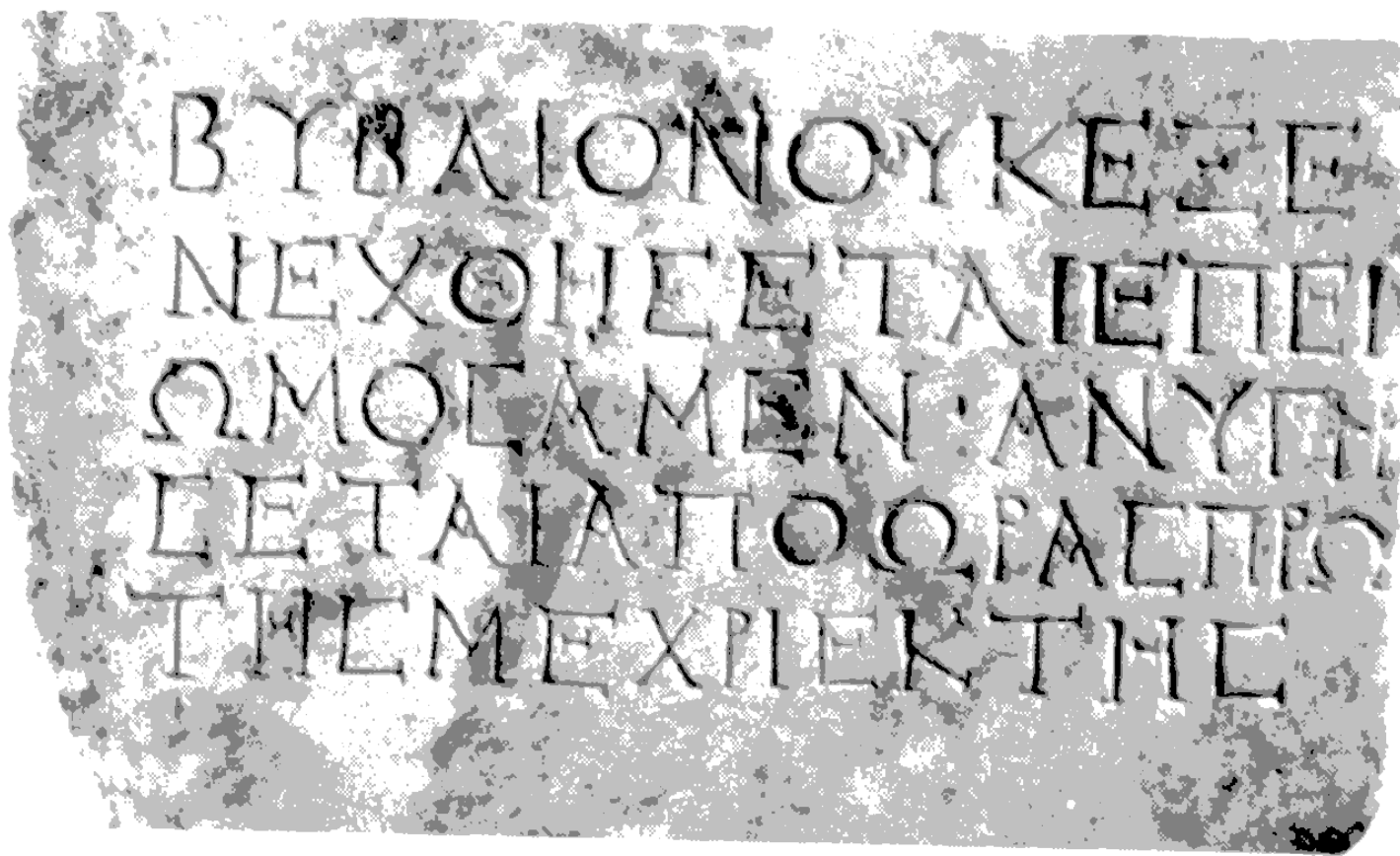
Βιβλιοθήκη Αλεξάνδρειας 700.000 τόμους

Βιβλιοθήκη Περγάμου 350.000 τόμοι

Βιβλιοθήκη Πανταίνου

(«ΒΥΒΛΙΟΝ ΟΥΚ ΕΞΕΝΕΧΘΗΣΕΤΑΙ»)

Βιβλιοθήκη Πανταίνου (Αθήνα, 100 π.Χ.)

- Μη δανειστική (άρα άλλες δανειστικές)
- Ωράριο λειτουργίας
- Ανοιχτές βιβλιοθήκες

Βιβλιοθήκες Ταξίδι στο χρόνο

Πρώτες Βιβλιοθήκες ;

Βιβλιοθήκη Αλεξάνδρειας 700.000 τόμους

Βιβλιοθήκη Περγάμου 350.000 τόμοι

Βιβλιοθήκη Πανταίνου

(«ΒΥΒΛΙΟΝ ΟΥΚ ΕΞΕΝΕΧΘΗΣΕΤΑΙ»)

Βιβλιοθήκες Βυζάντιο

Βιβλιοθήκες μεσαίωνα

Αναδρομή: Ρόλος Βιβλιοθηκών

(Αρχαιότητα-Μεσαίωνα μοναστηριακές βιβλιοθήκες)

- Συγκέντρωση χειρογράφων βιβλίων
- Αναπαραγωγή χειρογράφων βιβλίων
- Οργάνωση υλικού

Κώδικες (κατάλογοι συλλογών ανά τίτλο ή/και συγγραφέα)

Ουμπέρτο Έκο «Το όνομα του Ρόδου»
Λαβύρινθος της γνώσης

Αρχαιότητα-Μεσαίωνας

Διαθέσιμη Τεχνολογία:

Χειρόγραφη αντιγραφή

Διάσταση Χρόνος:

Χρόνος αναπαραγωγής ΧΧ μήνες για ένα αντίγραφο

Διάσταση Χώρος:

Φυσική παρουσία, μετακίνηση χρήστη

Διάθεση-Πρόσβαση:

Επιλεκτική έως Άκρως επιλεκτική

Μέσο: Αριστουργήματα

In natiuitate domini ad mis-
sam maiorem. Introitus:.

Pler natus est
nobis et filius
datus est no-
bis: cuius im-
perium super
humerum eius: et vocabit
nomen eius magni consilij
angelus. **ps.** **C**antate dño
canticum nouum: quia mi-
rabilia fecit. **v.** **G**loria patri
et filio et spiritui sancto. Si-
cut erat in principio: et nūc
et semper: et in secula seculo-

Αναγέννηση

Διαθέσιμη **τεχνολογία**: Τυπογραφία

Γουτεμβέργιος,

Διάσταση **χρόνος**:

Χρόνος αναπαραγωγή βιβλίο: 3-4 μήνες για
αναπαραγωγή **εκατοντάδων αντιγράφων**
(μείωση κόστους αναπαραγωγής)

Διάσταση **Χώρος**:

Φυσική παρουσία, μετακίνηση χρήστη (ή και
βιβλίου)

Διάθεση-Πρόσβαση: ευρεία, **μαζική**

1665 – 1965

300 χρόνια ομοιόμορφης, αδιατάρακτης συνέχειας

1665

*Philosophical Transactions of the Royal
Society of London*

το πρώτο επιστημονικό περιοδικό από τον
Henry Oldenburg

Μαζική διάδοση γνώσης αλλά και κατοχύρωση
Πνευματικής Ιδιοκτησίας

300 χρόνια ομοιόμορφης, αδιατάρακτης συνέχειας

1665 – 1965

Βιβλιοθήκες, μέγιστο επίπεδο τεχνολογίας =
γραφομηχανές, (μικρομορφική πληροφορία)

Συγκέντρωση έντυπου υλικού:

- βιβλία, περιοδικά, πρακτικά συνεδρίων, στατιστικές, χάρτες κ.α.

Οργάνωση:

- Υλική διάσταση: Δελτία και κατάλογοι για το περιεχόμενο συλλογών (μεταδεδομένα)
- Άυλη διάσταση: Ταξινομικά συστήματα οργάνωσης υλικού βιβλιοθηκών (LC)

Διάθεση υλικού επιτόπου ή δανεισμός

Μόλις εχτές

1970-1980

- Πρώτες ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων (τι υπάρχει ανεξάρτητα αν περιλαμβάνεται στη συλλογή της βιβλιοθήκης)
- Σε host computers εκτός βιβλιοθήκης, απομακρυσμένη πρόσβαση
- Πρώτοι ηλεκτρονικοί κατάλογοι βιβλιοθηκών με χρήση υπολογιστών (τί υπάρχει στη συλλογή συγκεκριμένης βιβλιοθήκης)

Μόλις εχτές

1980-1990

- Ευρεία διάδοση ηλεκτρονικών καταλόγων βιβλιοθηκών,
- Αναδρομική καταλογογράφηση (από τα δελτία στους υπολογιστές)
- Βάσεις δεδομένων σε CD-ROM εντός Βιβλιοθήκης, (δικτύωση μερικώς απομακρυσμένη πρόσβαση)
- Συλλογικός Κατάλογος Περιοδικών (Ελλάδα 1985-) ένταξη Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου 1997

Χτες - σήμερα

1990-2002

Υβριδικές βιβλιοθήκες

- ηλεκτρονική διαχείριση
- **Συνύπαρξη** έντυπου και ψηφιακού υλικού
- **Περιοδικά έντυπα και ηλεκτρονικά**
- **Βάσεις δεδομένων**
- **Διαδίκτυο INTERNET: μέσο και περιεχόμενο αλλά και τρόπος**

Τι είναι η βιβλιοθήκη

(Υβριδική, ηλεκτρονική, ψηφιακή, εικονική)

Χώρος συγκέντρωσης υλικού και εξασφάλισης προσβάσεων, οργάνωσης, διαχείρισης, κατάρτισης χρηστών

Απαιτήσεις σε λειτουργίες και γνώσεις

- Προσδιορισμός χρηστών, αναγνώριση αναγκών χρηστών, καθιέρωση πολιτικής, γνώση του περιεχομένου, της αγοράς, των διαδικασιών, (παραγγελίες, παραλαβές, παρακολούθηση και διεκδίκηση τευχών, καταλογογράφηση, ταξιθέτηση, διαχείριση και εξυπηρέτηση χρηστών, δανεισμός, διαδανεισμός), γνώση των ιδιοτήτων της ψηφιακής πληροφορίας, της τεχνολογίας και των δυνατών λύσεων, κλπ*

Τι αλλάζει στις Βιβλιοθήκες

Η φύση των πραγμάτων

*μετά από 300 χρόνια αδιατάρακτης
συνέχειας η ... ασυνέχεια*

Το Τέλος του Βιβλίου ή Οι αλλαγές στον τρόπο καταγραφής της γνώσης;

Το μέλλον του Βιβλίου

1. Ποιο μέλλον 3, 10, 25, 100 ή 300 χρόνια;
2. Ποιο βιβλίο;

Ξεκινώντας από το μέλλον

Fahrenheit 451

Ray Bradbury

Francois Truffaut

Η διέξοδος: Άνθρωποι
ζωντανά -βιβλία

Το μέλλον του Βιβλίου;

Fahrenheit 451

Francois Truffaut

1966-7

Kristi Hiner, Ray Bradbury

<http://www.destgulch.com/movies/f451/>

[http://www.hollywood.com/movies/detail/
movie/237788](http://www.hollywood.com/movies/detail/movie/237788)

Τι θεωρούμε ότι είναι το Βιβλίο;

Μερικές σκέψεις αντί ορισμού

Το Περιεχόμενο του; Άϋλο:

- σκέψεις, στοχασμός, γνώσεις, φαντασία, πραγματικότητα, αλήθεια, ψέμα, ζωή, έρωτας, χαρά, πόνος...

Το Μέσο; Υλικό:

- τυπωμένο χαρτί, εξώφυλλο, μυρωδιά, αίσθηση, ξεφύλλισμα,

Ο Τρόπος του; διαδικασίες, μέσα, προϋποθέσεις

- ανάγνωσης, συναναστροφής, απομόνωσης, συγγραφής, παραγωγής, έκδοσης, διάθεσης, απόκτησης, «αντιγραφής-διασκευής», πέταγμα στο όνειρο, επιστροφή στην πραγματικότητα, επικοινωνία, μάθηση ...

Συνδυασμός όλων και άλλων

Τι θεωρούμε ότι κινδυνεύει από το Βιβλίο;

- Το Περιεχόμενο του;
- Το Μέσο;
- Ο Τρόπος;
- Συνδυασμός όλων και άλλων

Περιεχόμενο Βιβλίου ή έντυπου

- Βιβλίο κυριολεκτικά (Μονογραφία) ή γενικευμένα το έντυπο
- Περιοδικά (έντυπα - ηλεκτρονικά)
- Εφημερίδες
- Διδακτορικές διατριβές
- Επιτομές (abstracts)
- Χειρόγραφα (Πρωτότυπα ή Ψηφιοποιημένα)
- Στατιστικές σειρές και δεδομένα
- Τεχνικές εκθέσεις (γκρίζα βιβλιογραφία)
- Διαφορετικό μέλλον για κάθε είδος έντυπου.
- Γραμμική και αγραμμική ανάγνωση

Τεχνολογικές αλλαγές στο μέσο καταγραφής της γνώσης. Ιστορικά προηγούμενα.

- Βιβλίο ή γραπτός λόγος γενικότερα;
 - Αν γραπτός λόγος: έντυπος ή χειρόγραφος;
- Η ιστορία δεν επαναλαμβάνεται (τουλάχιστον γραμμικά)
αλλά διδάσκει ...

Ας θυμηθούμε:

- Πότε γράψαμε τελευταία φορά (ή γράψαμε ποτέ;) «γράμμα» (επιστολή) σε φιλικό πρόσωπο,
- Τι έλειψε; Πένα, κονδυλοφόρος και μυρωδιά του μελανιού, ή τα στυλό,
- Η κατάργηση ήρθε από το τηλέφωνο, πριν την εμφάνιση των κινητών και του ηλεκταχυδρομείου

Τεχνολογικές αλλαγές στο μέσο. Ιστορικά προηγούμενα.

Χειρόγραφα και εμφάνιση τυπογραφίας

- Επανάσταση ή έστω αλλαγή στη διάδοση, μαζικότητα, απελευθέρωση ιδεών ίσως και ανθρώπων.
- Εμφάνιση περισσότερων (και ίσως ριζικά *διαφορετικών*) μέσων για τη διάδοση του περιεχομένου.
- Τα μέσα βοηθούν (ή εμποδίζουν) τη διάδοση του μηνύματος.
- Αλλαγή στο μέσο δεν αλλάζει το περιεχόμενο αλλά τον *τρόπο, τα συγκείμενα και τις προϋποθέσεις.*

Βιβλίο: μέσο – περιεχόμενο και αλλαγή του τρόπου

Τρόπος, συγκείμενα και προϋποθέσεις.

- **Προϋποθέσεις:** εξοπλισμός, λογισμικά, δίκτυα,
- **Συγκείμενα:** Γνώσεις και τεχνογνωσία, διάθεση και ανάγκη για ανθρώπινη επικοινωνία.
- **Συμπληρωματικότητα μέσων**

Βιβλίο - Τρόπος (ζωής) Κινδυνεύει;

- Φιλομάθεια, καλλιέργεια, πολιτισμός
- Κύκλος ανθρώπων
- Συνήθεια και Ανάγκη
- Χρησιμότητα, Ωφελιμότητα
- Χαλάρωση και Ένταση
- Τροφοδότηση νέων ιδεών και διασταύρωση ή διάψευση παλαιών
- Μάλλον δεν κινδυνεύει αλλά διαφοροποιείται, εμπλουτίζεται, διευρύνεται, ενισχύεται.

Βιβλίο: **τρόποι απόκτησης του μέσου ή** **πρόσληψης του περιεχομένου**

- Βιβλίο αγορά, απόκτηση, χρήση ή πρόσβαση
- Από ράφια βιβλιοπωλείου, μέσω παραγγελίας ή μέσω διαδικτύου (παραγγελία ή ανάγνωση)
- Δανεισμός από ή σε φίλους (βιβλία υπάρχουν, φίλοι υπάρχουν;)

Βιβλίο:

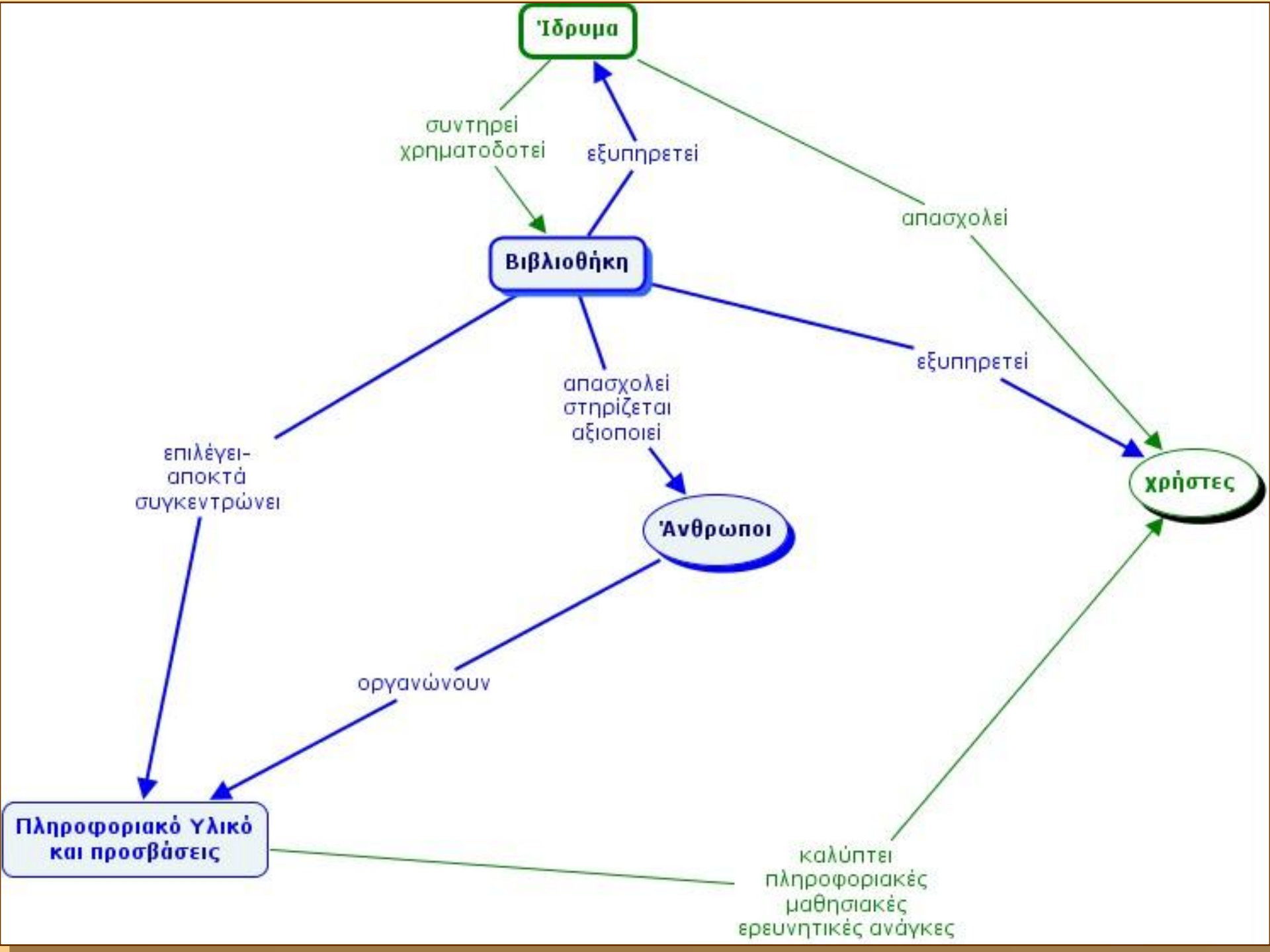
τρόποι απόκτησης του μέσου ή πρόσληψης του περιεχομένου

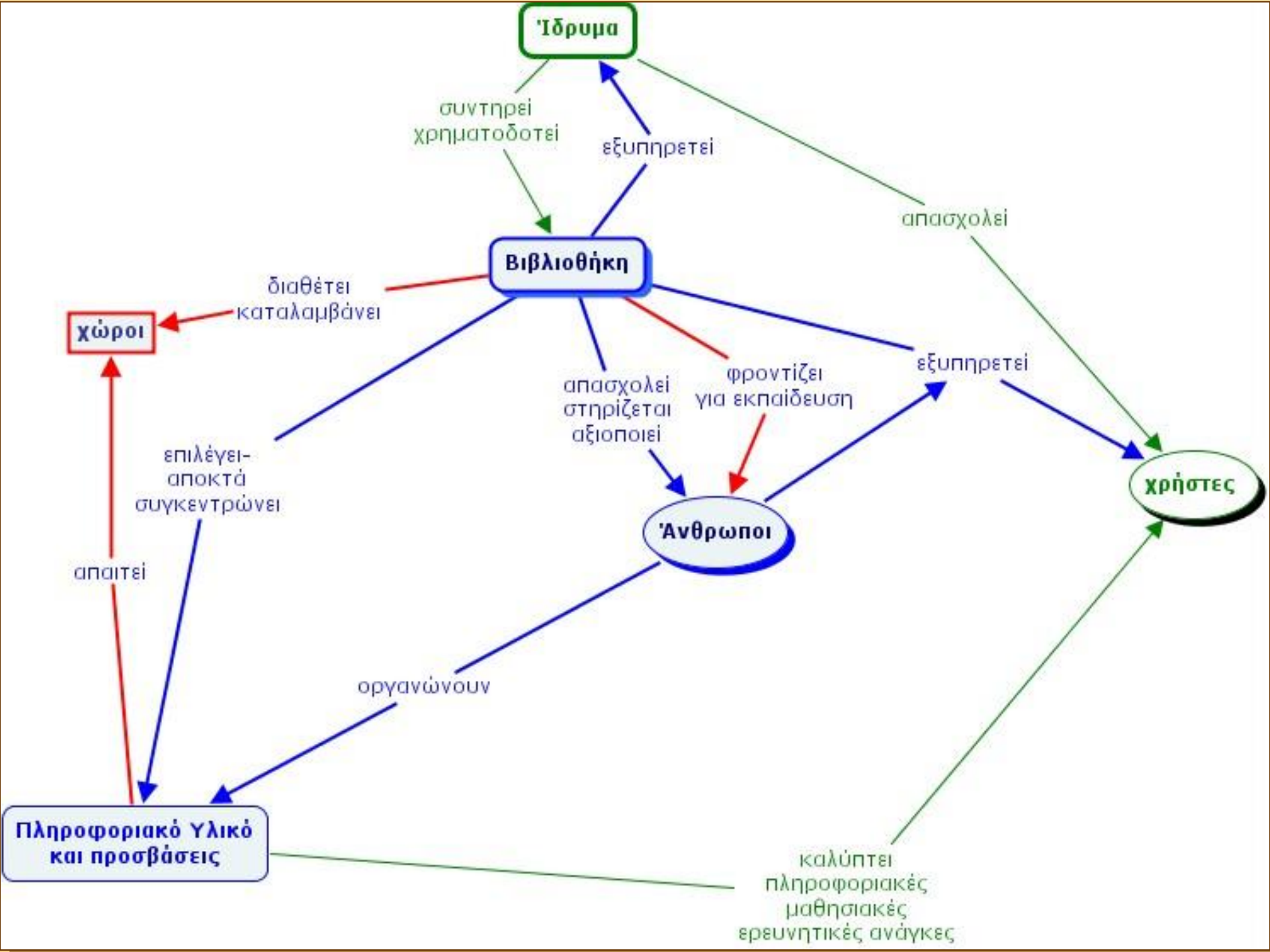
- Αποστήθιση (Farhenheit 451, Ομηρικά έπη, Ερωτόκριτος).
- Αντιγραφή χειρόγραφοι, ξηρογραφική, ψηφιακή (new).
- Κλοπή (not new at all)
- Δανεισμός από βιβλιοθήκη, προστασία Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ή ιδιοχρησίας) (σχετικά new)

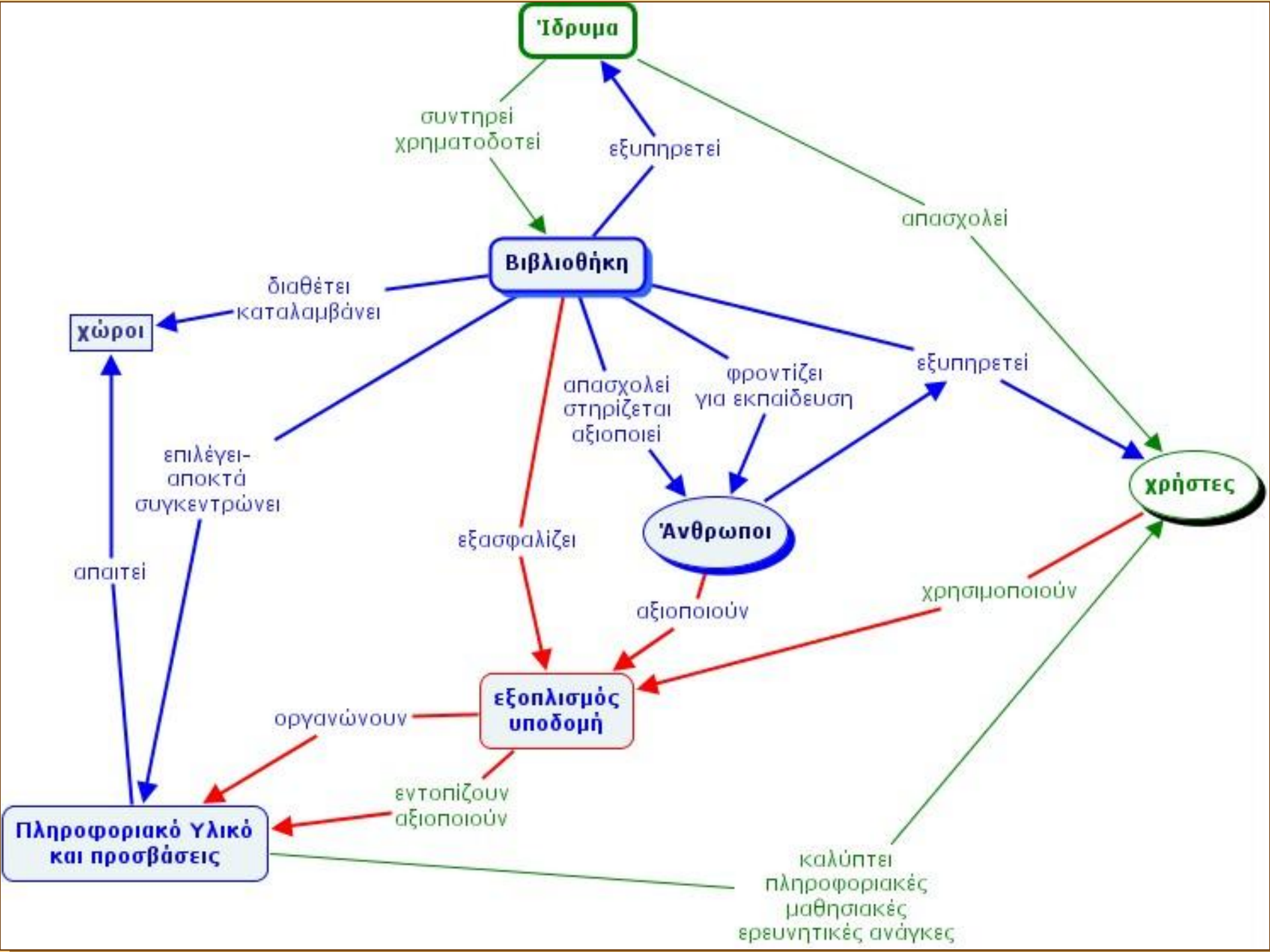
Η Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη ως σύστημα

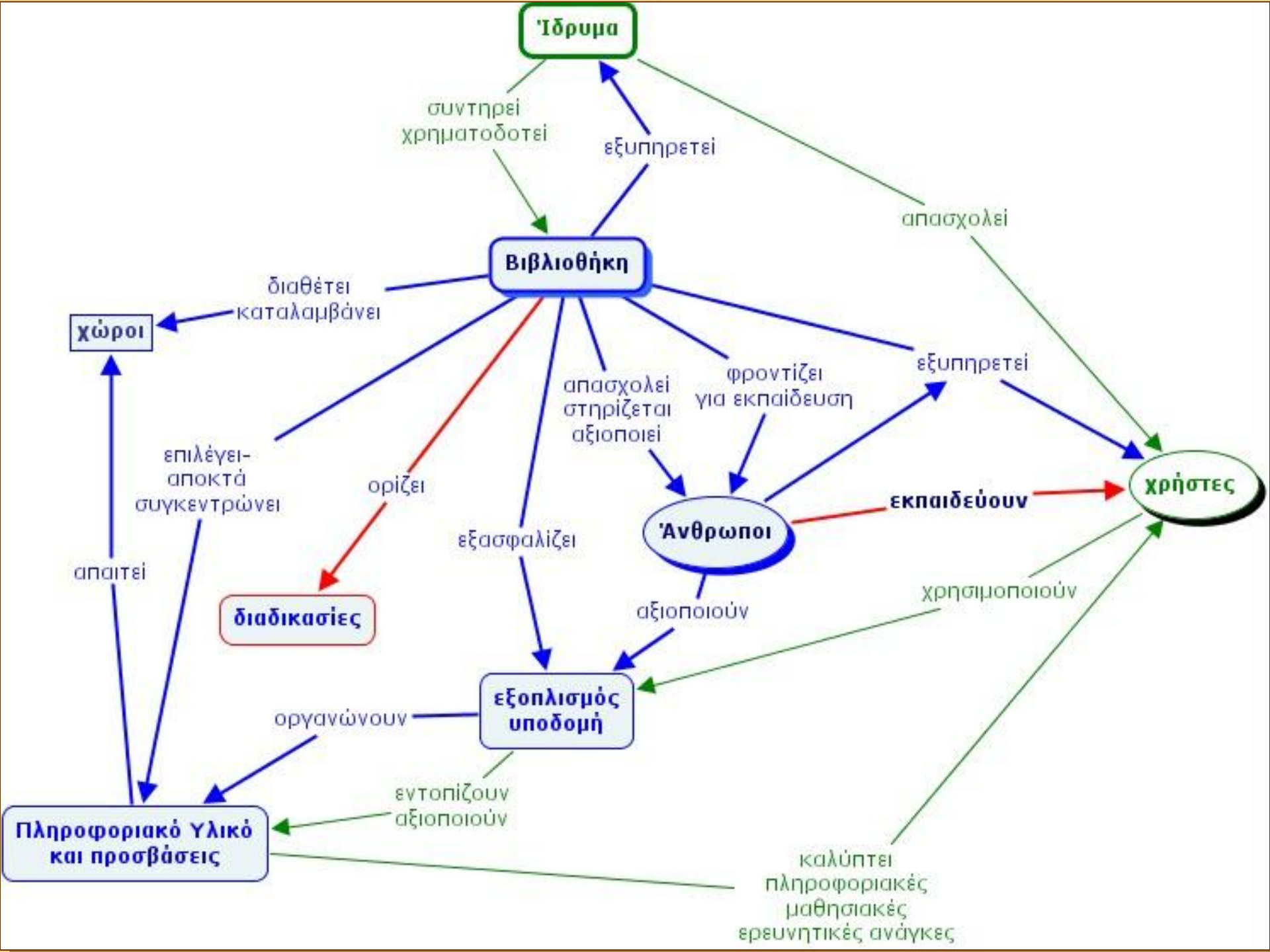
Τα υποσυστήματα

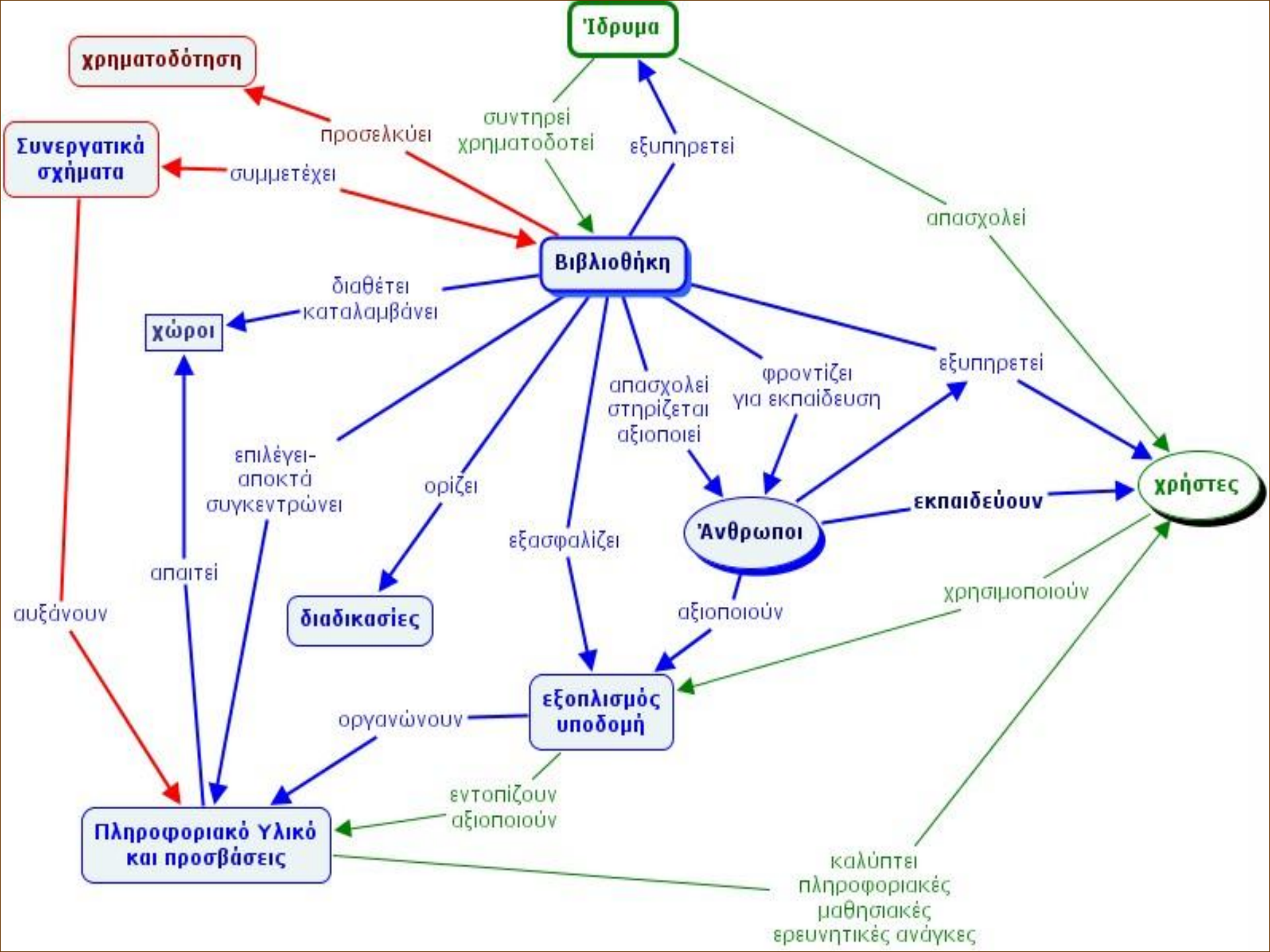
- Η αποστολή
 - Οι στόχοι - Οι λειτουργίες - Οι διαδικασίες
- Οι πόροι
 - Οι άνθρωποι
 - Οι πληροφορίες: υλικό και προσβάσεις
 - Οι χώροι
 - Η Τεχνολογία και οι υποδομές
 - Η χρηματοδότηση
 - Οι σχέσεις
- Τα περιβάλλοντα
 - Το ίδρυμα
 - Οι Χρήστες
 - Οι παραγωγοί-προμηθευτές πληροφοριακών πόρων
 - Οι άλλες βιβλιοθήκες
 - Οι Τεχνολογίες πληροφόρησης
- Οι κοινοπραξίες – περιβάλλον ή υπερσύστημα;

Πληροφορία: Χαρακτηριστικά και Ιδιότητες

1. Πληροφορία - επικοινωνία,
2. Μη αναλωσιμότητα,
3. Μη ανταγωνιστικότητα,
4. Πολυχρηστικότητα,
5. Εξατομίκευση,
6. Πολυεδρικότητα,
7. Πολυχρησιμότητα,
8. Ευρύτητα επιπτώσεων,
9. Μοναδικότητα,
10. Αναδυτικότητα,
11. Κόστος αναπαραγωγής,
12. Προστιθέμενη αξία,
13. Αγραμμικότητα παραγωγής και γραμμικότητα αναπαράστασης.

Ψηφιακή Πληροφορία: Χαρακτηριστικά και Ιδιότητες

14. Σύγχρονη πολυχρηστικότητα,
15. Τεχνολογικά αδιαμεσολάβητη έναντι διαμεσολαβημένης πρόσβασης
16. Απαίτηση δεξιοτήτων του χρήστη,
17. Αποδέσμευση από χωρικούς και χρονικούς περιορισμούς,
18. Σύγκλιση μέσων,
19. Ασυνεχής και συνεχής πληροφοριακή ροή,
20. Στατική και δυναμική μορφή των πληροφοριακών οντοτήτων,
21. Ομάδες ομοειδών μονάδων και πεπερασμένα σύνολα πληροφοριακών οντοτήτων,
22. Φυσική εγγύτητα και απόσταση μεταδεδομένων και περιεχομένου,
23. Διασυνδεσιμότητα ψηφιακών οντοτήτων,
24. Ταχύτητα μετάδοσης,
25. Έκταση μετάδοσης,
26. Κατεύθυνση μετακινήσεων χρήστη-πληροφορίας,
27. Ομοιομορφία και εξατομίκευση παρουσίασης πληροφοριακών οντοτήτων,
28. Ποικιλία και ασυμβατότητα μορφοτύπων,
29. Μετατρεψιμότητα των μορφοτύπων,
30. Εμπειρικός χαρακτήρας των πληροφοριακών αγαθών.

Έντυπη πληροφορία: Ιδιότητες

1. Αναλλοίωτο, η χρήση δεν συνεπάγεται ανάλωση
2. Πολυχρηστικότητα (ετεροχρονισμένη)
3. Αδιαμεσολάβητη πρόσβαση (max μεσολάβησης = γυαλιά μυωπίας-πρεσβυωπίας)
4. Χωροχρονικοί περιορισμοί
5. Ο χρήστης στη βιβλιοθήκη
6. Μονάδα και Ομαδοποίηση μονάδων Ορισμένα (τεύχος-άρθρα), Το μέσο καθορίζει τα όρια
7. Πεπερασμένο σύνολο– ασυνεχές, σταματάει με την έκδοση-δημοσίευση
8. Ομοιομορφία (όλα τα βιβλία περιοδικά ίδια για όλους τους χρήστες)
9. Κόστος παραγωγής – κόστος αναπαραγωγής

Φηφιακή πληροφορία: Ιδιότητες

1. Αναλλοίωτο
2. Σύγχρονη Πολυχρηστικότητα (ταυτόχρονη χρήση)
3. Διαμεσολαβημένη πρόσβαση (υπολογιστές, δίκτυα, μορφότυπα, λογισμικά κλπ) Domesday book 1086, 1986-2002
4. Χωροχρονική αποδέσμευση (εξ αποστάσεως πρόσβαση, οποτεδήποτε)
5. Η βιβλιοθήκη στο χρήστη
6. Μη πεπερασμένο σύνολο, πληροφοριακή μονάδα=άρθρο αντί τεύχους, συνέχεια και μετά την έκδοση δημοσίευση (σχόλια, τροποποιήσεις, συμμετοχές, αναφορές και **υπερσυνδέσεις** από και προς)
7. Εξατομίκευση και ολοκλήρωση
8. Κόστος παραγωγής – κόστος αναπαραγωγής (ελάχιστο)

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

Ένα (καλό) παράδειγμα

Άξονες δράσης και λειτουργίας
Πανεπιστημίου Κύπρου

- Εκπαιδευτικές λειτουργίες**
- Ερευνητικές δραστηριότητες**
- Προσφορά κοινωνικό σύνολο**

Αποστολή της Πανεπιστημιακής Βιβλιοθήκης

*Να εξυπηρετεί τις πληροφοριακές και μαθησιακές
ανάγκες της ακαδημαϊκής κοινότητας*

Σχέδιο ανάπτυξης Βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Κύπρου

Τρεις άξονες που καθορίζουν το σχέδιο:

1. Οι επικρατούσες τάσεις στο χώρο των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών και το χώρο της επιστημονικής πληροφόρησης
2. Τα δεδομένα και οι προσανατολισμοί του Πανεπιστημίου Κύπρου.
3. Οι συγκεκριμένες συνθήκες στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου

Εκπαιδευτική δραστηριότητα

Εκπαιδευτικές πληροφοριακές ανάγκες.

Τα δεδομένα:

1. Μαθησιακό υπόδειγμα (learning model),

- διαλέξεις συνοδευόμενες από πολλαπλή βιβλιογραφία (εξοικείωση από πρωτοβάθμια – δευτεροβάθμια εκπαίδευση;)

2. Εκπαιδευτικό υπόδειγμα

- μαθητοκεντρική προσέγγιση (επιλογές μαθημάτων)

3. Προετοιμασία για: εξ αποστάσεως, διά βίου εκπαίδευση κλπ

Συνδυασμός 1, 2, (3) ==> εξατομικευμένες εκπαιδευτικές πληροφοριακές ανάγκες χρηστών

Ερευνητική δραστηριότητα

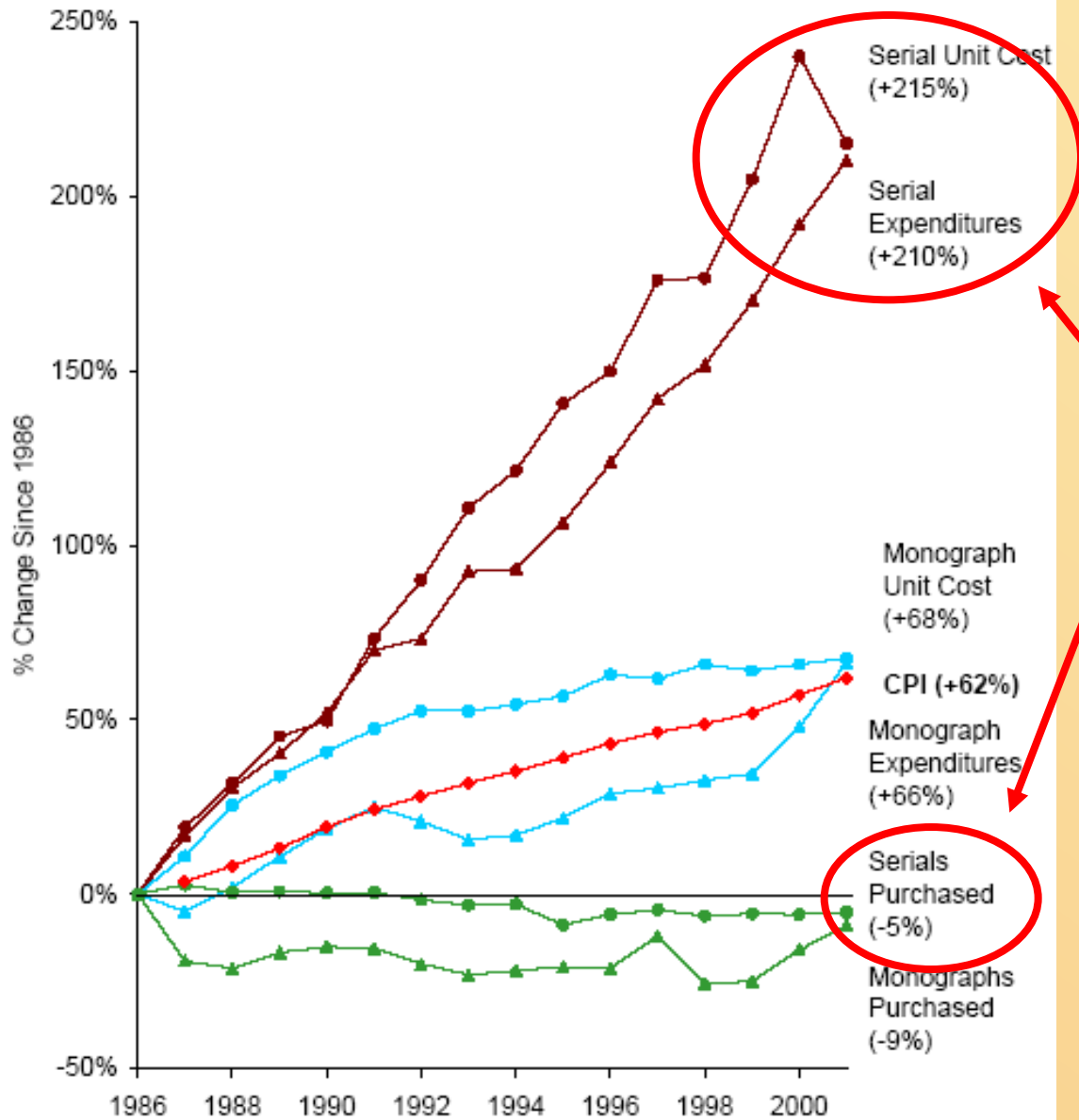
Ερευνητικές πληροφοριακές ανάγκες

- Βιβλιογραφική υποστήριξη ερευνητών (ακαδημαϊκών, υποψ. διδασκτόρων μεταπτυχιακών, συνεργατών)
- ==> βιβλιοθήκη = **ενδιάμεσος επιστημονικής πληροφόρησης** (information intermediary)
- Οργάνωση ερευνητικής παραγωγής διάθεση και προβολή μέσω διαδικτύου (ΟΑΙ, e-print, κλπ)

Επικρατούσες τάσεις

1. Πρόσβαση έναντι πρόσκτησης
(access vs. acquisition)
2. Συνεργασία έναντι αυτάρκειας
(cooperation vs. self-sufficiency)
3. Παροχή Πληροφοριακής παιδείας
(information Literacy)
4. Οργάνωση-διάθεση ενδοπανεπιστημιακής γνώσης

Graph 2
 Monograph and Serial Costs
 in ARL Libraries, 1986-2001

**Κρίση τιμών των
 περιοδικών
 (Journal prices
 crisis)**

Source: ARL Statistics 2000-01, Association of Research Libraries, Washington, D.C.

Προϋπολογισμός 2003 (σε ΛΚ)

Βιβλία	210.879	19,62%
Πολυμέσα	8.486	0,79%
Βάσεις δεδομένων	155.124	14,43%
Περιοδικά (έντυπα+ηλεκτρονικά)	560.247	52,11%
Παλαιά τεύχη	1.550	0,14%
εφημερίδες	3.738	0,34%
Καταλογογράφηση	112.548	10,47%
Βιβλιοδεσία	15.772	1,47%
Πρόσθετο Προσωπικό	6.734	0,63%
Σύνολο	1.075.083	100,00%

Προϋπολογισμός Περιοδικών 2004

	Τίτλοι	% τίτλων	κόστος	% κόστους	Μέσο κόστος
UCY	1.100	14%	288.000	48,5%	262
HEAL- Link	6.627	86%	305.000	51,5%	46
	7.727	100%	593.000	100%	

Συνεργασίας έναντι αυτάρκειας,

Αλληλεξάρτηση βιβλιοθηκών

Πρόσβαση έναντι πρόσκτησης

Η «παραδοσιακή» Βιβλιοθήκη από χώρο:
Συγκέντρωσης και διαχείρισης (έντυπων
κυρίως) καταγεγραμμένων πληροφοριών
και γνώσης

Μετεξελίσσεται σε

«Υβριδική» Βιβλιοθήκη: χώρο
εξασφάλισης πρόσβασης σε έντυπο και
ψηφιακό υλικό

Συνεργασία έναντι αυτάρκειας

Από το *Αλεξανδρινό υπόδειγμα* της αυτάρκειας

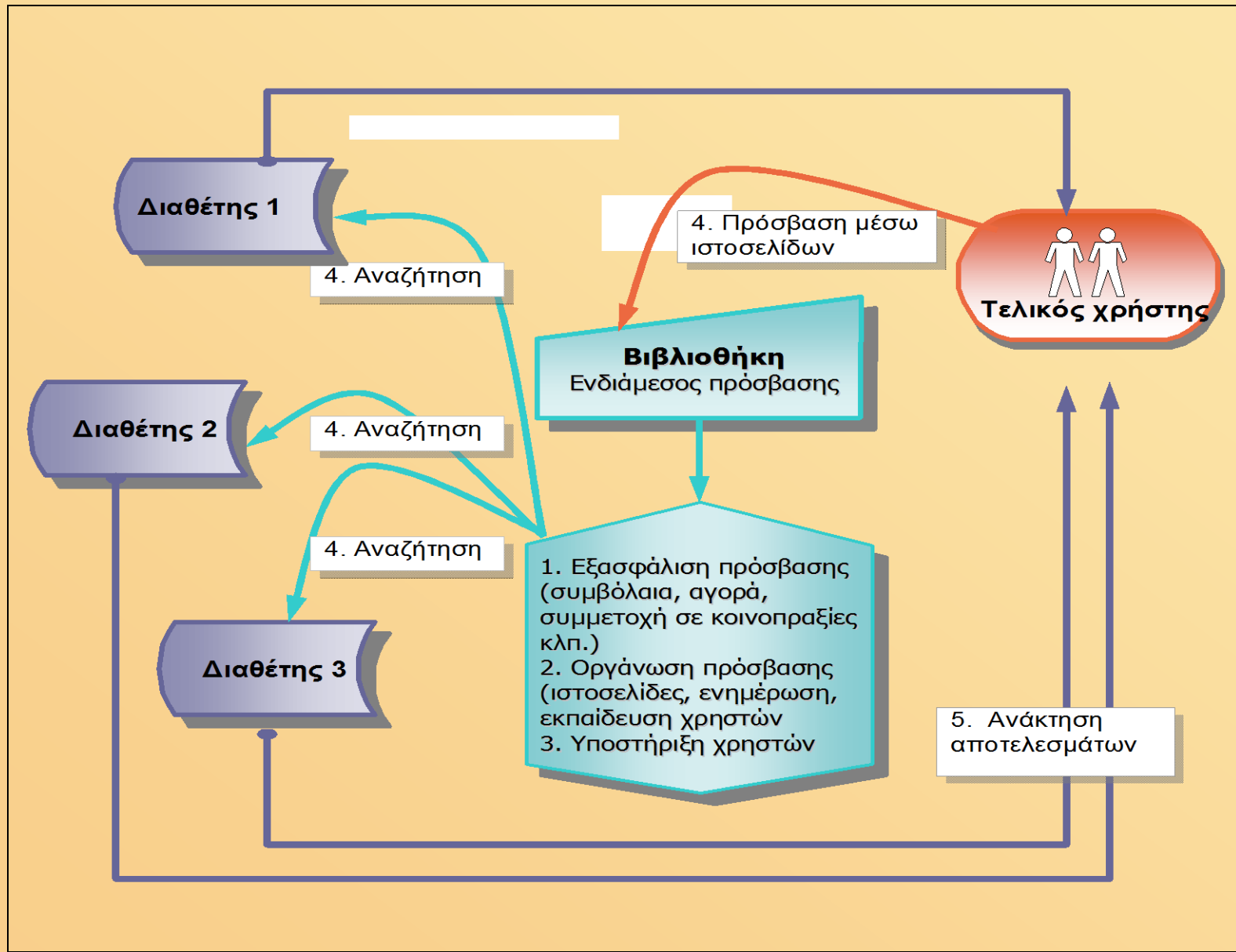
σε χώρο Δράσης ανθρωπο-δικτύου, όπου:

- Εξασφαλίζεται η **πρόσβαση** σε (ψηφιακές) πηγές με τη **συνεργασία** ομολόγων ιδρυμάτων (*κοινοπραξίες βιβλιοθηκών, επιμερισμός κόστους, κοινή πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές*)
- Οργανώνεται και διατίθεται η **ενδοπανεπιστημιακά** παραγόμενη γνώση και πληροφορία καθώς και του **περιβάλλοντος** χώρου (συνεργασία εντός και εκτός)

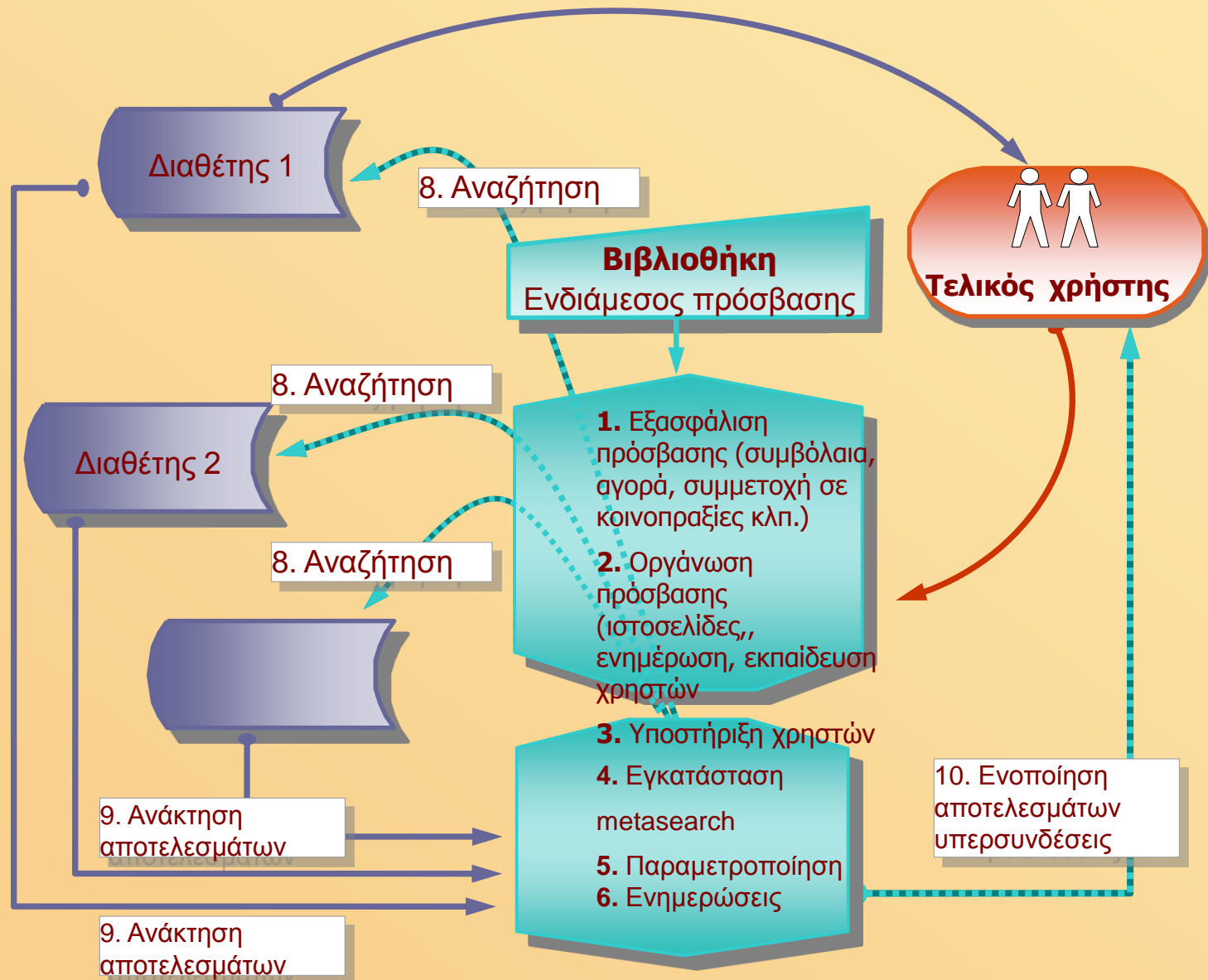
Μοντέλο εξυπηρέτησης τελικού χρήστη με ενδιάμεσο πληροφόρησης

Εκκίνηση αναζητήσεων μέσω ιστοσελίδας βιβλιοθήκης

Αναζήτηση μέσω συστημάτων metasearch

Παροχή Πληροφοριακής παιδείας

Η Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη μετεξελίσσεται σε χώρο δράσης ανθρωποδικτύου, όπου:

- Παρέχεται πληροφοριακή παιδεία (information literacy).
- Οι χρήστες δεν αποκτούν «απλά» την πληροφορία που χρειάζονται, αλλά κυρίως μαθαίνουν πως να αναπτύσσουν αυτάρκεια των πληροφοριακών δεξιοτήτων τους.
- Πληροφοριακή παιδεία: Προαπαιτούμενο για πρόσβαση στην ψηφιακή πληροφορία
- Προετοιμάζονται για την **Κοινωνία της Πληροφορίας**.

Εισαγωγή στο τοπίο

Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου η μεγαλύτερη στην Κύπρο

- Είδος και όγκος υλικού (έντυπου και ψηφιακού),
- Προσβάσεις σε ηλεκτρονικές πηγές,
- Προσωπικό
- Τεχνογνωσία,
- Συνεργασίες και δυνατότητες

εκ των πραγμάτων υπεύθυνη για ανάληψη πρωτοβουλιών υποστήριξης υπολοίπων

Άνοιγμα ή προετοιμασία ενόψει της Κοινωνίας των Πληροφοριών

- Από τη Βιβλιοθήκη «άβατον» στο άνοιγμα σε εξωτερικούς χρήστες
- Πρόοδος σε σύγκριση με το παρελθόν
- Δεν αρκεί για τη «δικτυωμένη και ψηφιακή» εποχή της «Κοινωνίας των Πληροφοριών»
- Δυνατότητες, ευθύνες και ρόλοι της Ακαδημαϊκής Βιβλιοθήκης διαφορετικοί.
- Σύγκριση με το «μέλλον»

Κοινωνική προσφορά

Συμβολή στην ανάπτυξη των Κυπριακών βιβλιοθηκών

- 39 Κυπριακές Βιβλιοθήκες – Συνάντηση εργασίας (Φεβρ. 2004)
- Ιστοσελίδες Κυπριακών Βιβλιοθηκών
- OPACs Κυπριακών βιβλιοθηκών (11)
- Εκπαίδευση βιβλιοθηκονόμων σε ABEKT και MARC

Δημιουργία των πρώτων νησίδων ψηφιακών βιβλιοθηκών

- **Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών/ΥΠΠΟ Ψηφιοποίηση Αρχείων Προφορικής Ιστορίας**
Ολοκληρώθηκε στις 6 Δεκεμβρίου 2003 (διάρκεια ρεκόρ 5,5 μήνες)
 - 7.500+ ώρες καταγεγραμμένων αφηγήσεων
 - 3000 τεκμήρια, Φωτογραφικό υλικό
 - Καταλογογράφηση υλικού, διασύνδεση μεταδεδομένων ψηφιακών αρχείων
- **Αρχείο ΣΙΜΑΕ** 350 ώρες ηχητικού υλικού, βίντεο, 3000 φωτογραφίες
- **Κατάλογος ακουστικών βιβλίων ΠΟΤ** (Παγκύπριας Οργάνωσης Τυφλών) 3500 τίτλοι
- **Αρχείο διαφανειών ΕΜΑ** (Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας) 17.000 διαφάνειες

Δημιουργία των πρώτων νησίδων ψηφιακών βιβλιοθηκών

Μελέτη για το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου

«Οργάνωση, Συντήρηση και Ψηφιοποίηση
Ραδιοτηλεοπτικών Αρχείων ΡΙΚ»

- Έγκριση από ΔΣ ΡΙΚ (Σεπτέμβρης 2004)
- Παρουσίαση της Μελέτης στο συνέδριο IFTA(**International Federation of Television Archives**) CAPMED (Mediterranean Network of National TV Archives)(Παρίσι Οκτ 2004)
- Πρόταση για χρηματοδότηση της μετάφρασης της Μελέτης και ανάρτηση στις ιστοσελίδες του προγράμματος !

Υπηρεσίες για τυφλούς χρήστες

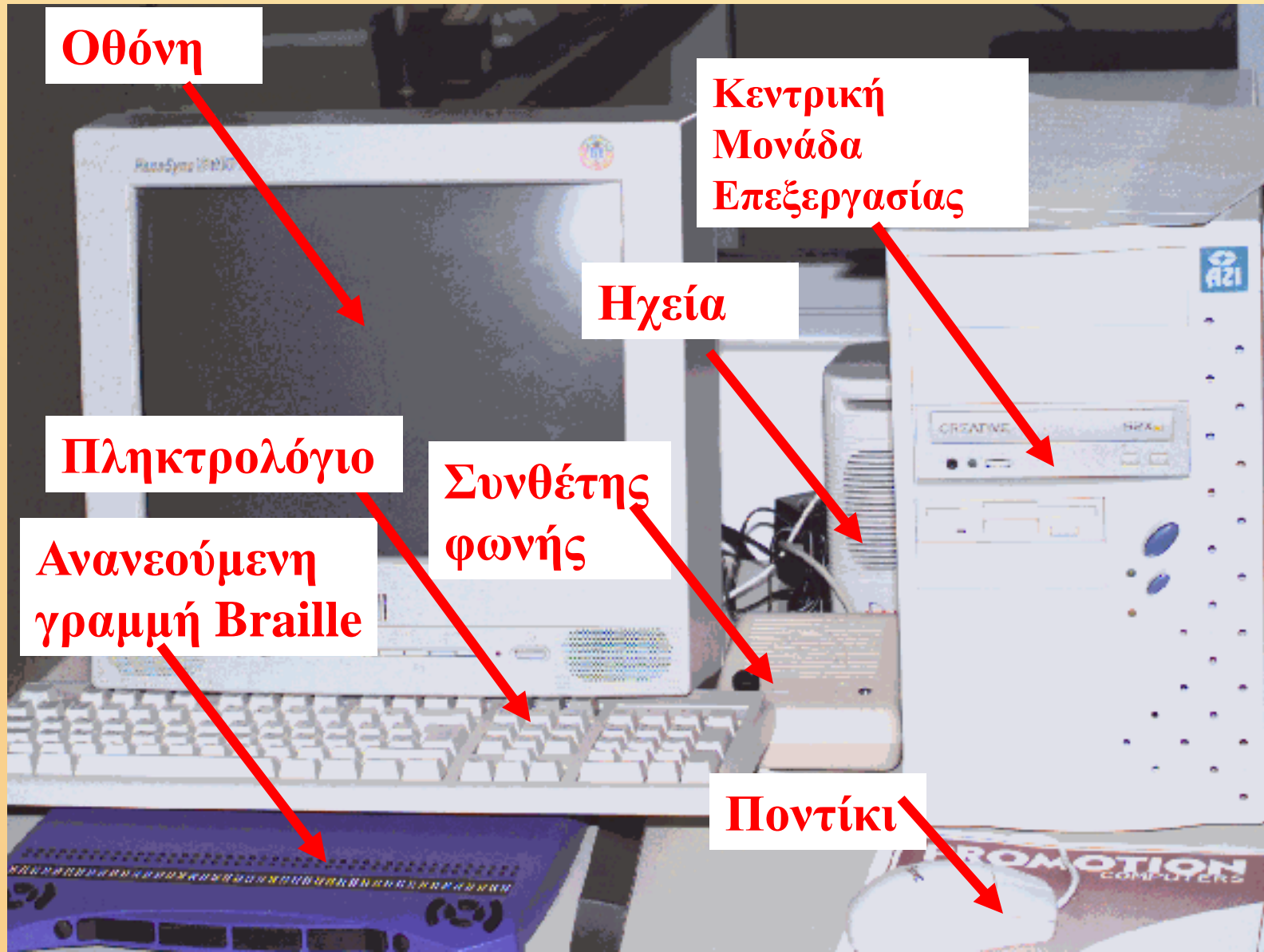
- Συνέχιση του Ευρωπαϊκού έργου ACCELERATE
 - Εγκατάσταση 2 προσαρμοσμένων σταθμών εργασίας για τυφλούς και άτομα με προβλήματα όρασης
 - Αγορά φορητού κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης (CTVC) για τις αίθουσες μαθημάτων

4 Άτομα με προβλήματα Όρασης (ΑΠΟ)

- Μετατροπή υλικού σε εναλλακτικές μορφές
- Ηχογραφημένα βιβλία 4 (4 το 2002)
- Ηλεκτρονική μετατροπή 4 (2 το 2002) ==> speech synthesiser
- Μεγαλογράμματα 8 (6 το 2002)

Ο σταθμός εργασίας για ΑΠΟ.

Κεντρική Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου

Ο σταθμός εργασίας για ΑΠΟ.

Ανανεούμενη πινακίδα (γραμμή) Braille

Προσαρμογή στις αλλαγές

- Από το τεκμήριο στην πληροφορία
- Από την καταγραφή στη διασύνδεση
- Στόχος Ανάδυση – αξιοποίηση ιδιοτήτων ψηφιακής πληροφορίας
- Από την απομονωμένη βιβλιοθήκη στην κοινοπραξία βιβλιοθηκών

Γενικά συμπεράσματα

- Μελλοντικές βιβλιοθήκες συστατικά παγκόσμιου πλέγματος πληροφοριακών πηγών
 - Εξασφαλίζουν την ακεραιότητα ολόκληρου του πληροφοριακού συστήματος, όχι απλά της ιδρυματικής συλλογής.
 - Αναλαμβάνουν τη διατήρηση του ψηφιακού υλικού όχι μόνο για τους «άμεσους» χρήστες αλλά για όλους τους παράγοντες που συναποτελούν το ψηφιακό περιβάλλον.
- Οι βιβλιοθήκες αποτελούν *υποσύστημα* σε μια σειρά άλλων συστημάτων
 - Ιδρύματα που ανήκουν
 - Κοινοπραξίες που συμμετέχουν
 - Οργανισμοί παραγωγής πληροφοριακών πόρων

Ρόλος Πανεπιστημιακών Βιβλιοθηκών - σήμερα

- Εξασφάλιση πρόσβασης σε Υλικό
- Οργάνωση υλικού και προσβάσεων
- Εκπαίδευση χρηστών

Η «φύση των πραγμάτων...»

- Εκπαίδευση *εκπαιδευτικών-εκπαιδευτών*

- τα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα

Φιλικότητα συστημάτων και διασύνδεση

περιεχομένου (ολοκλήρωση πληροφοριακών συστημάτων, αξιολόγηση πληροφοριακών αναγκών)

Οργάνωση ενδοπανεπιστημιακά παραγόμενης γνώσης, διάθεση μέσω διαδικτύου

Ρόλος βιβλιοθηκών

- Από παράδοση σε νεωτεριστικότητα
- Από πελάτες σε προμηθευτές
- Από μεσολαβητές σε εκπαιδευτές
- Από αυτάρκεια σε συνεργασία
- Από σταθερότητα σε ευελιξία

Από βιβλιοθηκονόμοι σε επιστήμονες πληροφόρησης

- Τεχνική κατάρτιση
- Διαχειριστές γνώσης
- Διαχειριστές ανθρώπινων, υλικών και πληροφοριακών πόρων
- Διαπραγματευτές,
- Εκπαιδευτές

Το τέλος ή το Μέλλον του Βιβλίου;

Κίνδυνοι από αδυναμία εξασφάλισης προϋποθέσεων.

- Εξοπλισμός, δικτυώσεις (ο μικρότερος κίνδυνος)
- Διάδοση τεχνογνωσίας και τεχνικών δεξιοτήτων.
- Ο πλουραλισμός πληροφόρησης απαιτεί ανεπτυγμένα κριτήρια αξιολόγησης.
- Ποιος και πως θα τα εξασφαλίσει;
- Έμμεσα βιβλιοθηκονόμοι
- Άμεσα οι εκπαιδευτικοί.

Το τέλος ή το Μέλλον του Βιβλίου;

- Εξασφάλιση της συνέχειας του βιβλίου – νέου μεταβαλλόμενου *τρόπου* διάδοσης της πληροφορίας.